

Eerste Hulp en infectieziekten

Richtlijnen en adviezen voor de eerstehulpverlener, opgesteld door de Stichting Koninklijke Nationale Organisatie voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken "Het Oranje Kruis".

Voor wie is deze folder?

Deze folder is gemaakt voor de hulpverlener die (meestal) zonder hulpmiddelen met een slachtoffer te maken krijgt. Dit kan een eerstehulpverlener zijn, maar ook de professionele hulpverlener die buiten de normale werksituatie hulp verleent. Voor hulpverleners kunnen in de eigen werksituatie andere regels gelden dan de adviezen die in deze folder staan beschreven.

Kans op besmetting bij eerste hulp?

Elke hulpverlener, ook de eerstehulpverlener, loopt bij het verlenen van hulp risico's. Een goede opleiding, veel oefening en ervaring helpen om risico's zo klein mogelijk te houden.

Bij het verlenen van eerste hulp aan een slachtoffer is er een zeer kleine kans om een infectie op te lopen.

De meeste mensen kregen in hun kinderjaren vaccinaties tegen infectieziekten volgens het Rijksvaccinatie Programma. Daarnaast hebben veel mensen infectieziekten doorgemaakt in hun jeugd zoals waterpokken en 5^e ziekte. Andere infectieziekten, zoals griep en verkoudheid, kan men steeds oplopen.

Het is belangrijk om zo hygiënisch mogelijk te werken. Dan is de kans op besmetting zeer klein tot verwaarloosbaar klein. Alleen de hulpverlener zelf kan voor zichzelf bepalen of hij dit risico acceptabel vindt.

AIDS, hepatitis B en C

Sinds 1980 staat een infectie met HIV in de belangstelling. HIV is de afkorting van Human Immunodeficiency Virus, de veroorzaker van de ziekte AIDS. AIDS is de afkorting van de woorden: Acquired Immune Deficiency Syndrome.

AIDS is een chronische ziekte, waarbij het menselijke afweersysteem niet goed meer werkt. Hierdoor wordt het lichaam een gemakkelijke prooi voor allerlei aandoeningen, zoals bijzondere infecties en bepaalde soorten kanker. Die zouden geen kans hebben als het afweersysteem goed zou werken. Andere bekende infectieziekten zijn hepatitis B en C. Dit zijn besmettelijke virusinfecties van de lever.

Maatregelen voor eerstehulpverlener nodig?

Als eerstehulpverlener vraagt u zich misschien af of u besmet kunt worden. Bijvoorbeeld wanneer u iemand met HIV, AIDS, hepatitis B of C beademt of met bloed van een slachtoffer in aanraking komt. Goede informatie is dan belangrijk om uw eigen afwegingen te maken en het mogelijke risico in te schatten. Daarmee kan worden voorkómen dat een eerstehulpverlener uit angst voor besmetting onnodig hulp nalaat of aarzelt eerste hulp te verlenen. Daarom gaat deze folder in op de vraag welk risico de eerstehulpverlener bij het verlenen van eerste hulp loopt. Ook leest u of het noodzakelijk is om beschermende maatregelen te nemen. Het belangrijkste is het voorkomen van een besmetting door HIV, hepatitis B en hepatitis C.

Hoe kan iemand besmet raken?

Zowel HIV als het hepatitis B- en C-virus zijn bloed overdraagbare ziektes. Ze kunnen worden overgebracht bij seksueel contact, bij bloed-bloedcontact en bij contact van bloed met niet-intacte huid en/of slijmvliezen. Besmetting van de intacte huid is vrijwel onmogelijk.

Het hepatitis B- en C-virus is veel besmettelijker is dan HIV. Overigens kunt u zich tegen hepatitis B vaccineren.

Hoe worden HIV en hepatitis B en C beslist niet overgedragen?

Deze drie virussen kunnen beslist niet worden overgedragen door gewoon dagelijks contact.

Dus:

- niet door huidcontact
- niet door zoenen
- niet door tranen of zweet
- niet door adem
- niet door hoesten of niezen
- niet door gemeenschappelijk gebruik van glazen, borden, bestek, beddengoed of toilet
- niet door insecten

Hierbij komt geen bloed of sperma van de één in contact met het bloed van de ander.

Kan ik bij het verlenen van eerste hulp besmet raken?

De kans dat een eerstehulpverlener wordt besmet met het HIV-, hepatitis B- of C-virus is heel klein. Zeker wanneer er zo hygiënisch mogelijk wordt gewerkt en bloedcontact wordt vermeden. Ditzelfde geldt ook voor een slachtoffer aan wie eerste hulp wordt verleend door een eerstehulpverlener die drager van het HIV-, hepatitis B- of C-virus is.

Is er risico bij een reanimatie?

Ook de kans op een infectie door mond-op-mondbeademing is zeer klein. In de eerste plaats is maar een heel klein deel van de bevolking besmettelijk. Er is wel een risico als er bloed van een besmet slachtoffer rechtstreeks in contact komt met het bloed van de hulpverlener. Ook op die manier is de kans op een virusinfectie zeer klein. Dit risico kunt u nog kleiner maken door bij het beademen van een slachtoffer dat bloed in de mond heeft, een beademingsmasker te gebruiken.

Is er risico bij een bloedend slachtoffer?

Als de huid van de hulpverlener intact is, is de infectiekans voor de hulpverlener ook vrijwel nihil als er bloed op de huid komt. Het risico om bij de hulpverlening te worden besmet is zeer klein. Dit geldt voor alle eerste hulp, die wordt verleend, ook bij wonden en bloedingen.

Hygiëne!

Het is heel belangrijk dat de eerstehulpverlener altijd zo hygiënisch mogelijk werkt. Ook tijdens oefeningen is het noodzakelijk om goede hygiëne toe te passen. Bijvoorbeeld door de reanimatiepoppen steeds schoon te maken en regelmatig de handen zorgvuldig te wassen en goed af te drogen. Hygiëne is ook belangrijk om te voorkomen dat een hulpverlener het slachtoffer besmet. Dat geldt zeker voor hulpverleners die weten dat zij een infectieziekte onder de leden hebben.

Geen hulp verlenen of alleen met hulpmiddelen?

Gezien de zeer kleine kans op besmetting met HIV, hepatitis B of C, is er voor een eerstehulpverlener geen reden om niet te beademen of alleen te beademen met beschermende hulpmiddelen. Als eerstehulpverlener heb je hulpmiddelen meestal niet bij. Soms moet ernaar gezocht worden en/of is er niet geoefend in het gebruik ervan waardoor de reanimatie veel minder effectief is.

Wilt u toch hulpmiddelen gebruiken voor de beademing?

1. Start dan toch altijd zo snel mogelijk met de hulpverlening. Ook als u (nog) geen hulpmiddelen bij de hand heeft!
2. Zorg dat u goed getraind bent in het gebruik van het hulpmiddel. Ga niet experimenteren!

Gebruik een CE-goedgekeurd hulpmiddel zonder uitstekende delen. Zorg dat u het hulpmiddel vast kunt zetten (bijvoorbeeld met elastiek) en dat de mond en de neus ruim bedekt zijn.

Het gebruik van handschoenen is aan te bevelen. Zeker voor mensen die meer dan gemiddeld met reanimaties en eerste hulp te maken kunnen hebben. Ook voor mensen die meer kans lopen om in direct contact te komen met risicogroepen, zoals drugsgebruikers.

Denk hierbij aan evenementenbegeleiders, de politie, de brandweer en de douane en dan vooral in de grote steden. Zij kunnen handschoenen gemakkelijk in hun hulpverleningstas of -koffer bij zich hebben. Voor de 'gewone' eerstehulpverlener die onverwacht hulp moet verlenen is dat niet het geval. Het niet bij zich hebben van handschoenen is beslist geen reden om geen eerste hulp te verlenen.

Misschien ben ik besmet bij het verlenen van hulp, wat nu?

Eerstehulpverleners die:

- mensen hebben beademd die veel bloed in de mond hadden of
- eerste hulp hebben verleend aan iemand met veel uitwendig bloedverlies of,
- tijdens de hulpverlening zelf een bloedende wond hebben opgelopen,

moeten zo snel mogelijk contact opnemen met huis of bedrijfsarts of de afdeling Infectieziekten van de GGD. Die kunnen adviseren of er misschien bijzondere maatregelen moeten worden genomen

Conclusie, werk hygiënisch en aarzel niet

De kans dat de eerstehulpverlener bij het verlenen van eerste hulp wordt besmet met het HIV- of hepatitis B- of C-virus is verwaarloosbaar klein. Er is dus geen reden voor aarzeling om noodzakelijke en mogelijk levensreddende hulp te verlenen. Wel is het erg belangrijk dat de eerstehulpverlener altijd bij ieder slachtoffer zo hygiënisch mogelijk werkt. Als een eerstehulpverlener denkt dat er risico is voor besmetting kan hij beslissen geen eerste hulp te verlenen. Hij moet dan zelf de keuze maken en draagt hiervoor ook zelf de verantwoording.

Verantwoording

Bovenstaande adviezen en richtlijnen zijn opgesteld door het College van Deskundigen van Het Oranje Kruis. Zij hebben de instemming van de Landelijke Coördinatiestructuur

Infectieziektenbestrijding (LCI) van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Wanneer zich ontwikkelingen voordoen, die tot andere adviezen en/of richtlijnen leiden, zullen deze bekend worden gemaakt. Voorlopig is dit echter niet te verwachten.

Voor actuele informatie: www.rivm.nl en www.soaids.nl.

Het Oranje Kruis
bezoekadres:
Scheveningseweg 44
2517 KV Den Haag
Tel.: 070 338 32 32
Fax: 070 358 41 51

postadres:
Postbus 16462
2500 BL Den Haag
ok@ehbo.nl
www.ehbo.nl